

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Technische Scholen Mechelen CVO

30916

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
30916 Technische Scholen Mechelen CVO

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Excellent
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

2. Bevindingen

Algemeen

Het CVO Technische Scholen Mechelen (TSM) omvat volwassenenonderwijs op drie niveaus: secundair, hbo5 en specifieke lerarenopleiding. HBO5 heeft daarin een aandeel van 13% (referentie: lesuursist). TSM zit in het samenwerkingsverband waartoe ook de hogeschool Thomas More Mechelen-Antwerpen behoort. TSM wil zich profileren met wat het zelf een STEM-aanbod noemt. Het centrum heeft 8 opleidingsbevoegdheden, die tot twee studiegebieden behoren: Industriële Wetenschappen en Technologie (IWT) en Handelswetenschappen en Boekhouden (HWB).

De onderwijsinhoud

Bij het concreet bepalen van de onderwijsinhoud wordt een centrale rol toebedeeld aan het werkveld. In zgn. adviesraden HBO5 worden de niveaudecriptoren van de VKS verder uitgeklaard. In een concreet voorbeeld (Lift) wordt de positie van niveau 5, niveau 3 en 7 duidelijk geïllustreerd. Men tracht dat per opleiding uit te werken. Het is aangewezen dit systeem van werken op elk niveau van de curriculumontwikkeling door te trekken (module, cursus) en vooral te checken.

Er is een duidelijke opleidingsvisie, waarbij drie speerpunten worden voorop geplaatst: arbeidsmarktgericht, toepassingsgericht en ondersteunend. De leerplandoelen werden vertaald volgens deze visie. De tekst in het ZER getuigt niet erg van een kritische zelf-evaluerende benadering. Aftoetsen bij alle stakeholders is eveneens aangewezen.

Het referentiedocument voor de onderwijsinhoud is het leerplan, waarvan gesteld wordt dat heel wat leerinhouden erin niet meer actueel zijn. Een proces van actualiseren wordt vnl. via

overleg gevoerd. Het is niet duidelijk hoe deze actualisatie verder vorm krijgt. Het is aangewezen om dit te blijven aftoetsen bij alle stakeholders. Het is noodzakelijk hieraan zeer veel aandacht te besteden aangezien zij belangrijk zijn in de communicatie, in het bijzonder naar de studenten.

De (geactualiseerde) leerinhouden moeten arbeidsmarktgericht zijn. Ter ondersteuning van deze stelling wordt verwezen naar de beroepservaring van de lectoren en tal van contacten met het werkveld. Een sterker initiatief op dit vlak is ongetwijfeld het feit dat een begin wordt gemaakt van werkplekleren bij boekhouden (stage).

De leerinhouden moeten ook toepassingsgericht zijn. Als belangrijk bewijs hiervoor wordt verwezen naar het onderzoek over het beheersingsniveau van de toetsing.

De opleiding wordt modulair georganiseerd. Belangrijke tools hierbij voor de ordening van de inhouden zijn de ECTS-fiches (ook belangrijk in de communicatie naar de studenten) en de uitgewerkte modeltrajecten. Die laatste bieden de student zeker een sterke steun, niet in het minst omdat de studielast er ook duidelijk wordt aangegeven.

De toekomstgerichte reflectie waarmee dit onderwerp wordt afgesloten verwoordt heel wat zeer vage intenties, uitgezonderd enkele concrete plannen, bijvoorbeeld het uitwerken van de opleidings specifieke leerresultaten en (vooral) het engagement om een stagebeleid verder uit te werken, rekening houdend met eerste ervaringen bij de opleiding *Boekhouden*.

In globo leren we niet erg veel concreets over de mate waarin de leerinhoud echt vanuit een competentie ontwikkelend denken wordt benaderd. De actualisatie van de leerinhouden uit het leerplan waarbij gestreefd wordt naar arbeidsmarktgerichtheid en toepassingsgerichtheid past binnen een concept van competentie benadering. Vraag is evenwel of er instrumenten zijn (naast ECTS-fiches) die de docent voldoende sturen in de richting van een competentie ontwikkelend leren. We blijven met het ongemakkelijk gevoel zitten dat hierover wel krachtig enkele algemene stellingen worden ingenomen, maar dat niet gewaarborgd wordt dat die stellingen ook werkelijk impact hebben op een eigentijdse benadering van onderwijsinhouden. Hoewel de kijkwijzer en de modulewijzer die in de bijlagen worden geboden, boeiend materiaal leveren met betrekking tot de volgende onderwerpen, blijkt daaruit toch ook dat nog zeer sterk gedacht wordt vanuit een traditionele benadering van leerinhouden als te verwerven kennis.

CVO TSM moet hier nog een hele weg afleggen, wellicht best in overleg met andere HBO5-opleidingen en zeker ondersteund door de hogeschool.

Het onderwijsproces

De wijze waarop CVO TSM het onderwijsproces benadert is origineel en biedt perspectief op een eenheid van benadering bij docent en student en op een consequent gestructureerde aanpak. Centraal in de benadering is het principe van samenhang tussen onderwijzen, leren en evalueren. CVO TSM heeft deze benadering verwerkt in een globaal "evaluatieconcept". In dit concept staan activerende werkvormen en coaching van leerprocessen centraal bij het onderwijsproces. De concretisering van dit concept wordt gedaan door het HBO5-team samen met een beleidsmedewerker en een opleidingsondersteuner. Het resultaat mag gezien worden: de onderwijs- en evaluatiematrix (OEM) bevat een systematische benadering van het onderwijsproces, waar bij de vooropgestelde doelen, m.m. competenties, aangegeven wordt welke onderwijsvormen en leervormen aangewezen zijn en hoe deze geëvalueerd moeten worden. Deze OEM is een overtuigend instrument dat aantoont dat

CVO TSM op aangepaste wijze het onderwijsproces organiseert en leidt, de docent daarbij ondersteuning biedt en de student begeleiding biedt doorheen zijn leerproces. Figuur 8 in het ZER illustreert hoe deze aanpak leidt tot een overwogen variatie in werkvormen.

Op het vlak van toetsing en evaluatie levert de 'kijkwijzer kwaliteitsvolle evaluatie' (bijlage 11) andermaal een overtuigend bewijs van de krachtige visie van waaruit het onderwijsproces wordt aangepakt. Deze kijkwijzer verplicht de docent na te denken over zijn toetsen en zijn evaluatie: met eenvoudige vragen wordt voor hem duidelijk in welke mate criteria als validiteit, betrouwbaarheid en transparantie gewaarborgd zijn.

Daarnaast is de modulewijzer een noodzakelijk instrument voor de docent omdat deze wijzer duidelijk inspeelt op de kern van de studiebegeleiding, namelijk feedback. De modulewijzer lijst gedetailleerd de feedback-mogelijkheden op.

De informatie met betrekking tot de studenten leert dat CVO TSM te maken heeft met een zeer divers publiek. Die diversiteit uit zich in twee doelgroepen; de studenten die hun studieloopbaan opnieuw opnemen en daarnaast de studenten die hun studieloopbaan vervolgen. Die diversiteit blijkt ook als men de vooropleiding als criterium neemt. De organisatie van het onderwijs in dag- en avondonderwijs en het doorstroombeleid (gepersonaliseerde trajecten) komen uiteraard tegemoet aan die diversiteit. Rekening houdend hiermee verrast het niet dat de doorlooptijd iets hoger ligt dan normaal. Slaagcijfers en drop-outgegevens zijn binnen deze context ook normaal te noemen: het verdient waardering dat werk gemaakt wordt van opvolging en analyse van deze gegevens (cf. illustratie 11).

Gezien men een verhoging van het studentenaantal beoogt zou men deze kunnen optimaliseren door te kiezen voor een groter aandeel studentgestuurde werkvormen (waarbij de begeleiding van de studenten wordt meegenomen).

De studiebegeleiding start met een goede aanpak van de instroom. De beschrijving van deze instroombegeleiding in het ZER levert genuanceerde info op met betrekking tot informatiebeleid, toelatingsbeleid en ondersteuningsbeleid bij het samenstellen van het individuele traject.

Tijdens zijn studietijd in het CVO TSM kan de student ook rekenen op leerbegeleiding. Naast de eerder vermelde initiatieven (modulewijzer, feedback) zorgen ook andere initiatieven zoals een elektronisch leerplatform en een digitaal studentvolgsysteem ervoor dat de student op maximale ondersteuning kan rekenen. Voor studenten met specifieke onderwijsbehoeften wordt leerzorgbegeleiding voorzien. Zwak inzake begeleiding is het ontbreken van een minimale ondersteuning van de student op psychosociaal vlak.

Het ZER van CVO TSM beschrijft op genuanceerde wijze hoe vanuit een duidelijke visie het onderwijsproces vorm krijgt. Daarbij kan de docent rekenen op enkele sterke ondersteunende initiatieven en instrumenten en wordt een krachtige studiebegeleiding gewaarborgd. Enkele facetten kunnen zeker nog verbeteren, maar in globo is de aanpak van CVO TSM met betrekking tot dit onderwerp zeer sterk.

De uitkomst van het onderwijs

Het ZER stelt dat het moeilijk is om het rendement van haar afgestudeerden volledig in beeld te brengen omwille van de zeer geïndividualiseerde trajecten.

De maatschappelijke relevantie van de opleidingen staat buiten kijf voor IWT: er is een dringende vraag naar technisch geschoold personeel (knelpuntberoepen). Die vraag is er niet meer voor de opleidingen binnen het domein HWB. Toch blijken deze opleidingen wel relevant: ze worden voornamelijk gevolgd door werkenden die ervoor opteren om zo hun doorgroeimogelijkheden in het bedrijf te vergroten.

Via een telefonische enquête bij de alumni heeft CVO TSM onderzocht in welke mate de afgestudeerden na de opleiding aan het werk konden of opteerden voor een vervolgopleiding.

Met een responsgraad van 74% kan de geregistreerde informatie als relevant worden beschouwd. Die leert dat quasi iedereen aan het werk is, maar dat de opleiding geen aanleiding geeft om een vervolgtraject in te zetten.

Uit bevraging van de studenten en alumni blijkt voorts grote tevredenheid over de opleiding.

We hadden graag nog wat meer vernomen en wat meer initiatief gezien met betrekking tot de uitkomst van de opleidingen. Zo lijkt meer dan aangewezen om de kwaliteit van een opleiding in het licht van tewerkstelling en ervaringen op de werkvloer bij het werkveld zelf te bevragen, niet alleen bij alumni. Al worden een aantal aanvultrajecten aangeboden, toch wordt daar niet voor gekozen. Men zou moeten onderzoeken wat daarvoor de verklaring is. Promoot men deze aanvultrajecten voldoende?

De informatie over de uitkomst van de opleidingen had best wat uitgebreider mogen zijn. De maatschappelijke relevantie van de opleidingen wordt voldoende duidelijk gemaakt, de inzetbaarheids- en tevredenheidsgegevens nodigen uit tot verder onderzoek (bijv. bij het werkveld zelf). Globaal is het oordeel m.b.t. dit onderwerp dan ook een eerder zwak voldoende.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Inzake personeelsbeleid tracht CVO TSM vanuit een duidelijke centrumvisie (centrumdoelen) een aanwervingsbeleid en –loopbaanbeleid uit te bouwen. Het aanwervingsbeleid wordt enigszins bemoeilijkt door de zij-instroom van docenten. Het is niet geheel duidelijk welke criteria worden gehanteerd bij de selectie van nieuwe docenten. Eens geselecteerd kan de nieuwe docent wel rekenen op voldoende startinformatie en begeleiding. De loopbaanbegeleiding lijkt sterk uitgebouwd en vooral gericht op professionalisering en een volwaardig functionerings- en evaluatiebeleid waarbij duidelijke termijnen zijn vastgelegd. In het ZER komt niet duidelijk tot uiting hoe en wanneer de lectoren samenwerken (met het oog op onderlinge afstemming, uitwerken van opdrachten (per module), ontwerpen van de toetsing, bespreking van de werking per module, ...)

CVO TSM legt bij de keuze van beleidsmedewerkers een duidelijke klemtoon op de rol van de trajectbegeleiders. De impact van een leerzorgbegeleider ter waarde van 0,15 VTE is vermoedelijk eerder gering: kan met zo'n beperkt opdracht volume voldoende tegemoet gekomen worden aan de leerzorgproblematiek van de studenten?

Het globale beeld van het onderwijzend personeel zet aan tot kritische opvolging. Het is positief dat de meerderheid van de docenten (55%) in directe relatie blijft met het werkveld. Het feit dat bijna $\frac{3}{4}$ van de docenten een vooropleiding op niveau 7 hebben en ook een pedagogisch diploma kan voorgelegd worden, versterkt het beeld van een professioneel sterk korps. Daarentegen moet eerder van een onevenwichtige samenstelling gesproken worden met betrekking tot gender en leeftijd. De nakende uitstroom van personeelsleden

omwille van leeftijd, opent dan wel perspectieven om werk te maken van een betere M/V verhouding (misschien wat moeilijker voor IWT, maar wel haalbaar voor HWB).

De ratio student/docent moet zeker van meer nabij opgevolgd worden. Het is niet verdedigbaar dat systematisch meer leraarsuren moeten geïnvesteerd worden voor de organisatie van een module/opleiding dan algemeen als wenselijk wordt geacht.

De infrastructuurle voorzieningen worden gewaarborgd door samenwerking met de secundaire school (flexibele avondtrajecten) en de technologiecampus van de hogeschool. Voor zover deze avondtrajecten zich situeren bij HWB zullen de lokalen van de secundaire school vermoedelijk volstaan. Voor de opleidingen IWT waarvoor meer specifiek uitgeruste lokalen vereist zijn, kan het gebruik van de lokalen van de secundaire school misschien wel minder voor de hand liggen en zal er een contrast in voorzieningen zijn met de mogelijkheden op de technologiecampus. Inzake didactische voorzieningen is het moeilijk zich een oordeel te vormen op basis van de te algemene informatie in het ZER.

Het kwaliteitsbeleid wordt logisch opgebouwd vanuit een breed strategisch beleidsplan, vertaald naar een HBO5-meerjarenplan en vanuit een PDCA-benadering jaarlijks verder geconcretiseerd in een jaaractieplan. Aanvullend wordt daarbij een meetplan gehanteerd.

Het kwaliteitsbeleid wordt gekaderd in de context van een cultuur van kwaliteitsontwikkeling. Prioritair wordt daarbij belang gehecht aan datamanagement: het systematisch denken en handelen vanuit gegevens die deels zelf verzameld worden, deels extern worden aangeleverd. Dit resulteert in allerlei initiatieven (verbeteracties) die bijdragen tot kwaliteitsverbetering. Toch kunnen kritische vragen gesteld worden bij dit beleid. De samenhang tussen de verbeteracties lijkt toch wat zoek. CVO TSM opereert inzake kwaliteitsontwikkeling (nog) niet (?) vanuit een specifieke systematiek. Maar vermoedelijk beseft men dat ook, zoals gesuggereerd wordt in de toekomstgerichte reflectie die stelt: "Verdere afstemming van het kwaliteitszorgsysteem binnen het samenwerkingsverband: methodieken, databeheer, ..." en "Ontwikkelen van gelijkgerichte kwaliteitsinstrumenten".

CVO TSM heeft in dit ZER op een eerlijke wijze heel wat sterktes en zwaktes aangegeven inzake personeelsaspecten, kwaliteitszorg en materiële voorzieningen. Voor de meeste facetten die hiermee verbonden zijn, kan positief geoordeeld worden. Er blijven een aantal onbekenden hangen en van sommige knelpunten is CVO TSM zich misschien nog onvoldoende bewust. Dit alles maakt het moeilijk een oordeel "goed" te formuleren, al mag "voldoende" wel als een bijna goed worden begrepen.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen de tekst omtrent de drie speerpunten opnieuw bekijkt en aan een kritische analyse onderwerpt.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen het proces van actualisering van de onderwijsinhouden expliciteert.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen de toekomstreflecties omtrent 'de onderwijsinhoud' concretiseert.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen op het vlak van het competentiegericht werken de fase van algemene stellingnames verlaat en de vertaling ervan in de praktijk ter hand neemt.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen ook het werkveld betreft bij de bevraging over de kwaliteit van de opleidingen.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen haar positie ten opzichte van vervolgoopleidingen expliciteert en er desgewenst meer promotie voor maakt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen van de leezorgproblematiek van de studenten een meer prioritair beleidspunt maakt.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen, gelet op de karakteristieken van de huidige personeelspopulatie, een sterk personeelsbeleidsplan ontwikkelt.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen inzake didactische voorzieningen duidelijker informatie verstrekt.

Het verdient aanbeveling dat CVO Technische Scholen Mechelen een coherenter en systematischer kwaliteitsbeleid ontwikkelt.

Slot

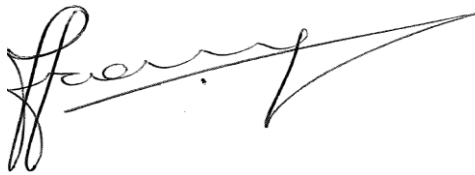
CVO TSM heeft een ZER geschreven waaruit vooral het beeld van een school afgeleid kan worden die doordacht en gericht vanuit een duidelijke visie voor haar opleidingen sterke kwaliteit kan bieden. Alleen met betrekking tot de algemene benadering van de onderwijsinhoud zit CVO TSM nog niet op een goed spoor, wat dan weer schril afsteekt met de uitstekende visie op en aanpak van het onderwijsproces zelf.

De toekomstgerichte aandachtspunten op het einde van elk onderwerp zijn helder en realistisch, maar kunnen nog verder geconcretiseerd worden (o.m. timing en werkwijze).

Het ontwerp van Toetsingsrapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van toetsingsrapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Luc François', with a long horizontal stroke extending to the right.

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs